

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни
“МІКРОЕКОНОМІКА”

Дніпро НМетАУ 2016

Укладач:
Н.І. Ткаченко, к.е.н., доц.

Затверджено на засіданні кафедри
політичної економії

Протокол №2 від 6 вересня 2016 р.

Відповідальний за випуск В.М. Тарасевич, д.е.н., проф.

Рецензент: К.Ф. Ковальчук, д.е.н., проф. (НМетАУ)

© НМетАУ,
Ткаченко Н.І., 2016

Зміст

1. Робоча програма з дисципліни «Мікроекономіка»
2. Методичні вказівки до виконання рефератів з дисципліни «Мікроекономіка»
3. Тематика рефератів з дисципліни «Мікроекономіка»
4. Питання для підсумкового контролю з дисципліни «Мікроекономіка»
5. Плани семінарських занять з дисципліни «Мікроекономіка»
6. Тестові завдання з дисципліни «Мікроекономіка»

**1. РОБОЧА ПРОГРАММА
З ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА»**

Розподіл навчальних годин (Денна форма навчання)

	Усього	Чверті
		9
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	90	90
Аудиторні заняття, з них:	40	40
Лекції	24	24
Лабораторні роботи	0	0
Практичні заняття	0	0
Семінарські заняття	16	16
Самостійна робота, у тому числі при:	50	50
підготовці до аудиторних занять	26	26
підготовці до модульного контролю	9	9
виконанні курсових проектів (робіт)	0	0
виконанні індивідуальних завдань	0	0
опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	15	15
Заходи семестрового контролю		екзамен

Характеристика дисципліни

Навчальна дисципліна "Мікроекономіка" є нормативною і входить до циклу дисциплін природничо-наукового блоку.

Мета вивчення дисципліни – формування ринково орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- знати: основні принципи поведінки мікроекономічних суб'єктів; процес розробки, прийняття і реалізації рішень відносно вибору і використання ресурсів з метою одержання максимальної вигоди;

- вміти: аналізувати поведінку мікроекономічних суб'єктів; оптимізувати поведінку виробників та споживачів; визначати рівновагу мікросистеми; моделювати ринкову рівновагу.

Критерії успішності - отримання позитивних оцінок на семінарських заняттях, при виконанні тестових та контрольних робіт.

Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань чи контрольних робіт, комплект екзаменаційних білетів.

Зв'язок з іншими дисциплінами – передумовою вивчення є засвоєння дисциплін "Основи економічної теорії". Набуті знання і вміння використовуються при вивченні дисципліни "Економіка підприємства".

Структура дисципліни

Модуль	Тема лекції (заняття) та обсяг, годин	Шифр змістового модуля	Вид підсумкового контролю

1	Теорія поведінки мікроекономічних суб'єктів.		Контрольна робота (тестування)
	Лекції		
	1. Вступ до мікроекономіки.	2	
	2. Основи теорії попиту і пропозиції.	2	
	3. Основи теорії поведінки споживача.	2	
Практичні роботи			
1. Вступ до мікроекономіки. Основи теорії попиту і пропозиції.	1		
2. Основи теорії поведінки споживача.	1		
2	Функціонування споживчих та факторних ринків		Контрольна робота (тестування)
	Лекції		
	1. Ринкова взаємодія виробників та споживачів.	2	
	2. Ринки факторів виробництва і розподіл доходів.	2	
	3. Загальна економічна рівновага. Мікроекономічна роль держави.	2	
Практичні роботи			
1. Ринкова взаємодія виробників та споживачів. Ринки факторів виробництва і розподіл доходів.	2		

**Зміст дисципліни
Лекційний курс**

№№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Вступ до мікроекономіки. Сутність і структура економічної системи. Елементи економічної системи та економічної науки. Мікроекономіка та макроекономіка: етапи розвитку, взаємодія, загальні та особливі риси. Предмет мікроекономіки. Передумови мікроекономічного аналізу, об'єкти мікроекономічного дослідження. Методологія мікроекономіки. Суб'єктивістський підхід, аналіз рівноваги, метод статистики та метод динаміки, методи оптимізації, агрегування, економіко-математичні методи.	2
2	Основи теорії попиту і пропозиції. Ринковий механізм. Попит і об'єм попиту. Чинники і функція . Ціна попиту. Пропозиція і об'єм пропозиції, чинники і функція пропозиції. Функція пропозиції від ціни. Ціна пропозиції. Закон попиту і пропозиції. Кон'юнктура ринку. Ринкова рівновага. Ціна рівноваги. Стійкість рівноваги, дефіцит і надлишок.	2

3	<p>Основи теорії поведінки споживача. Потреби. Класифікація потреб. Вільні та економічні блага. Класифікація економічних благ. Загальна корисність і гранична корисність: зміст і взаємозв'язок. Закон збиваючої граничної корисності та індивідуальний попит. Рента споживача і рента продавця. Індивідуальний та ринковий попит: обсяг і характер функцій. Пряма еластичність попиту по ціні. Точкова і дугова еластичність попиту по ціні. Реакція споживача на зміну ціни. Фактори, що визначають еластичність попиту по ціні. Еластичність індивідуального та ринкового попиту по ціні. Перехресна еластичність по ціні. Еластичність попиту по доходу. Кількісний (кардиналістський) підхід до аналізу корисності. Кардиналістська функція корисності та її не реалістичність. Набір споживача. Порядок переваги споживача. Порядковий (ординалістський, якісний) підхід до аналізу корисності. Аксиоми ординалістського підходу. Ординалістська функція корисності. Загальна корисність двох благ і площа корисності. Криві байдужості і їх властивості. Карта байдужості. Криві байдужості досконало взаємозамінюючих і жорстко взаємодоповнюючих благ. Гранична норма і зона субституції. Кардиналістський та ординалістський підходи до визначення рівноваги споживача. Рівність граничної норми субституції двох благ оберненому співвідношенню цін цих благ. Лінія "дохід-споживання". Функція Енгеля. Різні конфігурації лінії "дохід-споживання", їх економічна сутність. Лінія "ціна-споживання" та індивідуальна функція попиту. Різні конфігурації лінії "ціна-споживання" та їх економічна сутність. Ефект заміни і ефект доходу по Дж. Хіксу. Ефект заміни і ефект доходу по П. Самуельсону. Ефект заміни і ефект доходу для неповноцінних благ. Парадокс Гіффена. Перевага у часі. Дисконтування. Невизначеність та ризик.</p>	2
4	<p>Ринкова взаємодія виробників та споживачів. Особливості досконалої конкуренції. Валовий, середній та граничний дохід в умовах досконалої конкуренції. Рівновага фірми у короткому періоді. Визначення рівня виробництва фірми, яка максимізує прибуток або мінімізує збитки, на основі порівняння загального доходу та загальних витрат, граничного доходу та граничних витрат. Рівновага галузі у короткому періоді. Рівновага галузі у довгому періоді. Масовий вступ фірм до галузі та ліквідація прибутків. Масовий вихід із галузі та ліквідація збитків. Пропозиція галузі з постійними та зростаючими витратами у довгому періоді. Виробнича ефективність. Ефективність розподілу ресурсів. Фактори, які протидіють максимізації ефективності в умовах досконалої конкуренції. Характерні ознаки та основні причини існування чистої монополії. Визначення ціни та обсягу виробництва в умовах чистої монополії. Співвідношення ціни та граничного доходу. Одночасний вибір ціни та обсягу виробництва. Цінова еластичність. Економічні наслідки чистої монополії. Характерні ознаки та основні причини існування олігополії. Моделі олігополії. Олігополія та нецінова конкуренція. Олігополія та економічна ефективність. Характерні ознаки та основні причини існування монополістичної конкуренції. Диференціація продукту. Визначення ціни та обсягу виробництва в умовах монополістичної конкуренції. Монополістична конкуренція та ефективність. Роль нецінової конкуренції та реклами.</p>	2

5	<p>Ринки факторів виробництва і розподіл доходів. Похідний (непрямий) характер попиту на економічні ресурси. Вартість граничного продукту і граничний продукт у грошовому вияві. Граничні витрати та ресурс. Формування попиту конкурентної фірми на ресурс. Формування попиту на ресурс в умовах недосконалої конкуренції. Ринковий попит на ресурс. Оптимальне співвідношення ресурсів. Правило найменших витрат. Правило максимізації прибутку. Праця і рівень заробітної плати. Пропозиція праці. Фактори, які визначають загальний рівень заробітної плати. Реакція індивідуума на підвищення ставки заробітної плати: ефект заміщення та ефект доходу. Різні моделі ринку праці. Мінімальна заробітна плата. Диференціація ставок заробітної плати. Інвестиції у людський капітал. Фіксована пропозиція ресурсу. Економічна рента. Фактори, які визначають попит на фіксований ресурс та рівень ренти. Проблеми встановлення єдиного податку на землю. Економічне значення ренти для суспільства, орендаря, землевласника та землевласника-фермера. Рівновага фермерського господарства. Позичковий процент та його основи. Річна процентна ставка як доход на капітал. Капіталізація вартості. Грошовий ринок і рівноважна ставка процента. Номінальна та реальна ставка процента. Вплив рівня ставки процента на обсяг виробництва та розміщення капіталу. Економічний (чистий) прибуток і його джерела. Підприємницький доход. Альтернативні механізми утворення чистого прибутку: невизначеність - ризик - прибуток; невизначеність - інновації - прибуток. Монопольний прибуток.</p>	2
6	<p>Загальна економічна рівновага. Мікроекономічна роль держави. Часткова ринкова рівновага. Загальна економічна (ринкова) рівновага. Загальна конкурентна рівновага. Двохгалузєва модель загальної конкурентної рівноваги: пристосування в короткому та довгому періоді. Загальна рівновага та суспільний добробут. Парето-оптимальний стан економіки (Парето-оптимальність). Аналіз витрат і результатів в умовах загальної рівноваги. Модель "витрати-випуск" В. Леонт'єва. Суспільні блага. Облік специфіки суспільних благ в економічній політиці держави. Побічні ефекти. Некомпенсовані витрати та витрати переливу. Уряд і процес "трансформації" витрат переливу у внутрішні витрати виробництва. Антимонопольне законодавство і практика його застосування. Регулювання діяльності природної монополії. Нове соціальне регулювання. Егалітарний, утилітарний, ринковий та роулсіанський підходи до справедливості розподілу. Розподільна та перерозподільна політика держави. Податкові інструменти.</p>	2

Практичні заняття

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	Вступ до мікроекономіки. Основи теорії попиту і пропозиції.	1
2	Основи теорії поведінки споживача.	1
3	Ринкова взаємодія виробників та споживачів. Ринки факторів виробництва і розподіл доходів.	2

Рекомендована література

1. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Микроэкономика. – СПб.: Питер, 2003. – 256 с.
2. Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика: Пер. с англ. В. Лукашевича и др. / Под общ.

- ред. Б. Лисовика и В. Лукашевича. - СПб.: Высш. шк, 1994. - 448 с.
3. Конспект лекцій з мікроекономіки / Під ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: “Центр економічної освіти”, 2001. – 112 с.
  4. Косік А.Ф, Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 416 с.
  5. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.119-261.
  6. Економічна теорія. Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - С.117-258.

Укладачі:

к.е.н., доц.

Н.І. Ткаченко

Завідувач кафедри політичної економії:

д.е.н., проф.

В.М.Тарасевич

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ “МІКРОЕКОНОМІКА”

1. Мета і завдання індивідуальної роботи

Реферат з дисципліни «Мікроекономіка» є невід’ємною складовою частиною усього учбового процесу і являє собою важливу форму самостійної роботи студентів по вивченню дисципліни.

Виконання реферату направлене, з одного боку, на більш глибоке вивчення економічних проблем, з іншого боку, на вироблення у студентів елементарних навичок наукового дослідження, економічного мислення.

Реферат відображає рівень теоретичних знань студента, отриманих в ході вивчення даної дисципліни, і здатність застосовувати їх в реальному житті.

Порядок виконання індивідуальної роботи наступний:

1. Вибір теми, складання і затвердження плану.
2. Вивчення наукової літератури, статистичного матеріалу.
3. Написання індивідуальної роботи.
4. Оформлення індивідуальної роботи.
5. Захист.

2. Вибір теми, складання і затвердження плану

Написання реферату починається з вибору теми. Тематика індивідуальних робіт розробляється викладачем, який читає лекційний курс, і надається студентам. Відповідно до двох останніх цифр номеру залікової книжки студента групи відбувається закріплення за ним варіанту індивідуальної роботи. Для студентів, що складають дисципліну «Мікроекономіка» як академічну різницю призначені теоретичні питання 20-50.

Визначившись з варіантом роботи, студент приступає до підбору і вивчення літератури. Значну допомогу в цьому йому може надати перелік літератури (підручників, навчальних посібників, монографій, наукових статей і т.п.), наданий викладачем у ході читання лекцій, а також тематичний каталог учбово-методичного кабінету кафедри політичної економії НМетАУ (ауд. 201, з 13.00 до 16.30), яким можуть скористатися і студенти Інституту підвищення кваліфікації і перепідготовки керівних кадрів і фахівців металургійного комплексу України.

У процесі вивчення основної і додаткової літератури студент складає план індивідуальної роботи, який складається з вступу, трьох-чотирьох вузлових питань, висновку, списку літератури, що використовується.

План узгоджується з керівником, після чого студент приступає до написання тексту індивідуальної роботи.

3. Написання тексту роботи

Обсяг роботи в рукописному варіанті повинен складати в середньому 15-20 сторінок.

Робота починається з вступу, обсяг якого не повинен перевищувати 1-2 сторінки. У вступі розкривається актуальність вибраної теми, міра її теоретичної розробки, вказуються основні дискусійні питання, формулюється мета написання роботи і дається пояснення загальної логіки викладу матеріалу.

Далі викладається основна частина, в якій розкривається зміст теми.

Виклад кожного розділу доцільно починати з постановки питання, із з'ясування змісту економічних явищ, що аналізуються і реальних процесів. Потім треба перейти до характеристики властивих даним процесам меж і особливостей, показати різноманіття форм вияву і відобразити їх розвиток. Кожне положення роботи не повинно бути просто декларовано. Його потрібно підкріпити аргументованими роз'ясненнями і науково обґрунтованими доказами.

При написанні індивідуальної роботи обов'язково потрібно враховувати специфіку даної дисципліни. У економічний аналіз залучаються не тільки зовнішні форми економічних закономірностей - конкретні інституціональні форми і інструменти, керуючі процесом виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних благ і послуг. Тому при виборі теми індивідуальної роботи потрібно чітко визначити практичну спрямованість дослідження і при підборі літератури особливу увагу приділити конкретному економіко-статистичному матеріалу. Це можуть бути фінансові і бухгалтерські звіти підприємств, статистичне зведення, бюлетені, матеріали маркетингових і соціологічних досліджень.

У тексті індивідуальної роботи обов'язково повинні використовуватися основні елементи економічного аналізу: графічне або математичне моделювання, зведені таблиці і діаграми.

На закінчення автор повинен чітко сформулювати основні теоретичні висновки і практичні рекомендації, що органічно витікають з кожного питання його роботи. По своєму об'єму висновок не повинен перевищувати

2 сторінки.

Консультуючись з викладачем в процесі написання роботи, студент може отримати відповіді на всі питання, що його цікавлять.

Готову індивідуальну роботу студент повинен здати до учбово-методичного кабінету кафедри політекономії (ауд. 201, з 13.00 до 16.30) не пізніше ніж за 20 календарних днів до іспиту. **Викладач перевіряє роботу в 14 денний строк з дня здачі роботи до кабінету.**

4. Оформлення реферату

Робота може бути виконана як російською, так і українською мовою.

Перша сторінка роботи – титульний аркуш (див. додаток 1). На другій сторінці наводиться план роботи з вказівкою номерів сторінок, які відповідають питанням і підпитанням роботи (див. додаток 2). Текст роботи пишеться на одній стороні стандартного аркуша (формат А4) розбірливо і акуратно.

Допускається представлення роботи у вигляді комп'ютерного роздруку (Times New Roman, 14; міжсточний інтервал – 1,5; всі поля – 2 см; абзацний відступ 1,25-1,27 см; нумерація сторінок у правому верхньому куті; форматування тексту по ширині). Обов'язковою умовою є наявність полів для зауважень рецензента і нумерація сторінок. Нумери сторінок необхідно розміщувати в правому верхньому куту. На перших трьох сторінках номери не проставляються.

У список літературних джерел, що розташований в кінці індивідуальної роботи, включається література, яка безпосередньо використана при написанні роботи (вона цитувалася, на неї посилалися або вона послужила відповідною точкою при формуванні концепції автора).

Список літератури формується в наступному порядку:

- 1) законодавчі акти України в хронологічному порядку їх прийняття;
- 2) монографії, збірники, статті - в алфавітному порядку прізвищ авторів; що не мають на титульному аркуші автора - в алфавітному розташуванню заголовків.

Зразок бібліографічного оформлення літературних джерел наведений в додатку 3.

Всі цитати, що наводяться в роботі, беруться в лапки. При пропуску слів ставлять крапки. При цьому необхідно стежити, щоб таке скорочення не відбилося на значенні цитат. Необхідні пояснення можуть вміщуватися в самому тексті в дужках або у виносках і обов'язково обумовлені, щоб читач бачив, що обмовка належить автору, а не джерелу, що цитується. Звичайно це робиться вказівкою ініціалів автора контрольної роботи в лапки.

Всі цитати і статистичні дані повинні мати посилання на джерела. Допускається два варіанти оформлення посилань:

- посилання наводиться внизу сторінки і відділяється від тексту горизонтальною лінією. У посиланнях на книги вказується прізвище і ініціали автора, повна назва книги, видавництво, рік видання і кількість сторінок (див. додаток 4а). При декількох посиланнях на одне і те ж

джерело на одній сторінці (якщо вони йдуть підряд) досить, не повторюючи його назви, писати “Там же, - 3.”. У випадку, коли неодноразово цитується одна і та ж робота, можна не повторювати її кожний раз, а обмежитися прізвищем і ініціалами автора і вказівкою “Указ. соч., - 3.”;

- посилання у вигляді [№, 3], де № - номер літературного джерела в списку літератури, що використовується, 3 - номер сторінки, з якої взята цитата (див. додаток 4 б).

У разі посереднього цитування, перед назвою джерела ставиться “див. там-то”.

Таблиці, що наводяться в тексті, графіки, діаграми, математичні моделі повинні бути правильно оформлені.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами в межах розділу (питання). У правому верхньому куту таблиці над заголовком вміщується напис “Таблиця” з вказівкою номера таблиці. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділеного крапкою (див. додаток 5 а).

Рисунки (графіки, схеми, різні діаграми) також нумеруються в межах розділу. Нумерації складаються з слів “Рисунок” (графік, діаграма), номер розділу, крапка, номер малюнка в розділі. Найменування малюнка вміщують над ілюстрацією, номер малюнка - під нею (див. додаток 5 б).

При першому посиланні на рисунок (таблицю) вказується його (її) повний номер, при повторному посиланні додають “див.”, наприклад “див. рис. 2.1”. Якщо в роботі одна таблиця (рисунок), її (його) не нумерують і слова “Таблиця” (“Рис.”) не пишуть.

Порушення вимог до оформлення індивідуальної роботи призводить до необхідності її переробки.

5. Захист роботи

Керівник роботи перевіряє роботу та виставляє попередню оцінку. Якщо оцінка позитивна, робота допускається до захисту. На роботі зазначається «До захисту», ставиться дата та підпис викладача.

При підготовці до захисту студенту потрібно уважно ознайомитися з критичними зауваженнями рецензента, додатково вивчити питання, що викликали ці зауваження.

Захист індивідуальної роботи складається з доповіді студента (5 - 7 хвилин) по виконаній роботі та у відповідях на питання, які поставлені в рецензії керівником або виникли в ході захисту. Після цього визначається захищена чи не захищена індивідуальна робота.

Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється викладачем, на роботі ставиться надпис «Захищено», дата та підпис викладача. Захищена індивідуальна робота виступає допуском студента до складання іспиту з дисципліни «Мікроекономіка».

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти та науки України
Національна металургійна академія України

Кафедра політичної економії

РЕФЕРАТ

з дисципліни “Мікроекономіка”
на тему: «Ринкова рівновага»

Виконав:

студент гр. МЕ801-08-23
Петров А.С.

/ підпис /

Перевірив:

Дніпро 2016

Додаток

2

Зразки оформлення плану роботи План роботи

стор.	
ВСТУП.	3
1. Формування попиту	5
2. Формування пропозиції	10
3. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага	
15	
ВИСНОВОК.	
18	
ЛІТЕРАТУРА.	
20	

Додаток 3

Зразок оформлення списку літератури, що використовується

ЛІТЕРАТУРА

1. Баб'як М.Н., Пешенкова Л.А., Рибчук А.В. Економічна теорія: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 208с.
2. Бутук А.И. Экономическая теория: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп.-К.:Викар, 2003.- 668с.
3. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: Підручник.-К.: Вища школа, 2007. - 540с.
4. Економічна енциклопедія.(У трьох томах. Т.1, Т. 2, Т.3.) /Редколегія: С.В.Мочерний (відп. ред.) та інші. – К.: Видавничий центр „Академія”, - 2000,

2001, 2002.- 864с., 848с., 952с.

5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник /За ред.. В.Д.Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.

Додаток 4 а

Зразок оформлення посилань

Неокласична школа першорядне значення надає визначенню попиту, вважаючи, що “головною вимогою людини є задоволення його потреб, спочатку - життєво необхідних, потім - інших, менш настійних.”¹⁾

Схильність до споживання - величина відносно постійна, тому “причину порушення рівноваги на товарному ринку потрібно шукати не в процесі виробництва коштів споживання.”²⁾

---

¹⁾Пезенти А. Очерки политической экономии.-Т.2. - М.: Прогресс, 1976.- С. 340.

²⁾ Жамс Е. История экономической мысли XX века. - М.: Изд-во иностранной литературы, 1959. - С. 250.

Додаток 4 б

Зразок оформлення посилань

“Найбільш знаменний момент, що характеризує заощадження і інвестиції, - затверджує П.Самуельсон, - полягає в тому, що в нашому індустріальному суспільстві вони звичайно здійснюються різними особами і по незалежних один від одного причинах” [8, 250-251].

“Багато які економісти вважають, що такий структурний доказ, як міра концентрації або індекс Герфіндаля, недостатній для визначення міри конкурентності ринку. Більш того, вони затверджують, що треба передусім звернути увагу на саму ринкову поведінку фірм” [3, 214].

Додаток 5 а

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 1.2

Використання компаніями США різних методів амортизації¹⁾

Методи	Роки			
	1999	2004	2009	2013
Прямолінійні	562	566	562	564
Прискорені:				
суми чисел	26	25	20	17
Зменшеного залишку	65	57	57	57

Одиниць продукції	59	52	62	65
Інші	69	68	69	74

¹⁾Финансовые и инвестиционные показатели деятельности фирмы. - М.: Финансы и статистика, 1991. - С. 27.

Додаток 5 б

Зразок оформлення графіків

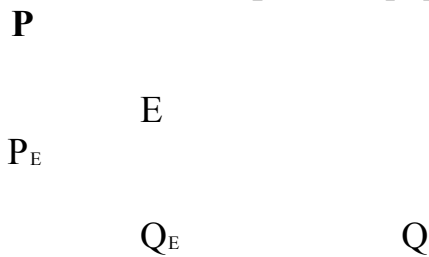

Рис. 2.1. Ринкова рівновага

3. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ “МІКРОЕКОНОМІКА”

1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки.
2. Методологія мікроекономічного аналізу.
3. Поняття корисності в економічній теорії. Сукупна та гранична корисність.
4. Закон спадної граничної корисності.
5. Еквіваржинальний принцип досягнення раціонального вибору та рівно-вага споживача.
6. Криві байдужості та їх властивості.
7. Рівновага споживача за даних цін і доходу.
8. Лінія "дохід-споживання". Функція Енгеля.
9. Лінія "ціна-споживання" та індивідуальний попит споживача.
10. Ефект заміщення та ефект доходу.
11. Індивідуальний та ринковий попит.
12. Попит, функція попиту.
13. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.
14. Надлишок споживача і надлишок виробника,
15. Еластичність попиту за ціною.
16. Пряма та перехресна еластичність попиту за ціною.
17. Еластичність попиту за доходом.
18. Взаємозв'язок між ціною та валовим вибором за різної еластичності.
19. Підприємство як виробничо-ринкова система: мотивація поведінки підприємства.
20. Виробнича функція.
21. Сукупний, середній та граничний продукт.
22. Ізокванта та взаємозамінність факторів виробництва.

23. Гранична норма трансформації.
24. Постійна спадна та зростаюча віддача від масштабу.
25. Ізокоста та рівновага виробника за даних цін на фактори виробництва.
26. Поняття витрат виробництва. Альтернативні витрати.
27. “Економічний” та “бухгалтерський” прибуток.
28. Постійні та змінні витрати у короткостроковому періоді.
29. Граничні витрати. Закон зростаючих граничних витрат.
30. Типовий характер зміни витрат за короткостроковий період.
31. Передні витрати у короткостроковому періоді.
32. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.
33. Варіанти технологічного вибору фірми у розробці довгострокової стратегії.
34. Ознаки й умови досконалої конкуренції.
35. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.
36. Рівновага фірми у короткостроковому періоді: визначення оптимальних обсягів виробництва,
37. Пропозиція фірми і галузі у короткостроковому періоді.
38. Рівновага фірми та галузі у короткостроковому періоді.
39. Рівновага фірми та галузі в довгостроковому періоді, механізм її підтримки.
40. Ефективність ринку досконалої конкуренції.
41. Модель “чистої монополії” та її характеристика.
42. Рівновага монополії - вибір оптимального обсягу виробництва і ціни, що максимізують прибуток.
43. Економічні наслідки монополізації галузі. Потреба державного регулювання монополії, антимонопольна політика.
44. Основні ознаки олігополії.
45. Ламана крива попиту на продукцію олігополії.
46. Картель: таємний зговір фірм-олігополістів.
47. Ринкові лідери та аутсайтери. Нецінова конкуренція.
48. Монополістична конкуренція, її ознаки і характеристика.
49. Ринкова поведінка монополістичного конкурента: визначення оптимального обсягу виторгу та цінова політика.
50. Ефективність монополістичної конкуренції.
51. Порівняльна характеристика ринкових структур.
52. Взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва.
53. Індивідуальний та галузевий попит на фактори виробництва за досконалої конкуренції.
53. Монопольний похідний попит.
54. Похідний попит та принцип оплати факторів виробництва.
55. Попит на працю за умов досконалої конкурентного ринку праці.
56. Пропозиція праці на досконало конкурентному ринку і ринкова ставка заробітної плати.
57. Монополістичний ринок праці.
58. Модель двосторонньої (дворічної) монополії на ринку праці.
59. Капітал як фактор виробництва. Попит та пропозиція капіталу.

60. Інвестиційні рішення підприємства; показники теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень.
61. Рівновага на ринку капіталу - формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.
62. Особливості формування пропозиції та попиту на землю. Рента.
63. Часткова та загальна рівновага, ефект зворотного зв'язку.
64. Зовнішні (позаринкові) ефекти, їх економічний зміст, необхідність та методи їх державного регулювання.
65. Суспільні блага і суспільний вибір.
66. Економічна роль держави у ринковій економіці.

4. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА»

1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки.
2. Методологія мікроекономічного аналізу.
3. Поняття корисності в економічній теорії. Сукупна та гранична корисність.
4. Закон спадної граничної корисності.
5. Еквіваріантний принцип досягнення раціонального вибору та рівно-вага споживача.
6. Криві байдужості та їх властивості.
7. Рівновага споживача за даних цін і доходу.
8. Лінія "дохід-споживання". Функція Енгеля.
9. Лінія "ціна-споживання" та індивідуальний попит споживача.
10. Ефект заміщення та ефект доходу.
11. Індивідуальний та ринковий попит.
12. Попит, функція попиту.
13. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.
14. Надлишок споживача і надлишок виробника,
15. Еластичність попиту за ціною.
16. Пряма та перехресна еластичність попиту за ціною.
17. Еластичність попиту за доходом.
18. Взаємозв'язок між ціною та валовим виторгом за різної еластичності.
19. Підприємство як виробничо-ринкова система: мотивація поведінки підприємства.
20. Виробнича функція.
21. Сукупний, середній та граничний продукт.
22. Ізокванта та взаємозамінність факторів виробництва.
23. Гранична норма трансформації.
24. Постійна спадна та зростаюча віддача від масштабу.
25. Ізокоста та рівновага виробника за даних цін на фактори виробництва.
26. Поняття витрат виробництва. Альтернативні витрати.
27. "Економічний" та "бухгалтерський" прибуток.
28. Постійні та змінні витрати у короткостроковому періоді.
29. Граничні витрати. Закон зростаючих граничних витрат.
30. Типовий характер зміни витрат за короткостроковий період.
31. Передні витрати у короткостроковому періоді.

32. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.
33. Варіанти технологічного вибору фірми у розробці довгострокової стратегії.
34. Ознаки й умови досконалої конкуренції.
35. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.
36. Рівновага фірми у короткостроковому періоді: визначення оптимальних обсягів виробництва,
37. Пропозиція фірми і галузі у короткостроковому періоді.
38. Рівновага фірми та галузі у короткостроковому періоді.
39. Рівновага фірми та галузі в довгостроковому періоді, механізм її підтримки.
40. Ефективність ринку досконалої конкуренції.
41. Модель “чистої монополії” та її характеристика.
42. Рівновага монополії - вибір оптимального обсягу виробництва і ціни, що максимізують прибуток.
43. Економічні наслідки монополізації галузі. Потреба державного регулювання монополії, антимонопольна політика.
44. Основні ознаки олігополії.
45. Ламана крива попиту на продукцію олігополії.
46. Картель: таємний зговір фірм-олігополістів.
47. Ринкові лідери та аутсайтери. Нецінова конкуренція.
48. Монополістична конкуренція, її ознаки і характеристика.
49. Ринкова поведінка монополістичного конкурента: визначення оптимального обсягу виторгу та цінова політика.
50. Ефективність монополістичної конкуренції.
51. Порівняльна характеристика ринкових структур.
52. Взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва.
53. Індивідуальний та галузевий попит на фактори виробництва за досконалої конкуренції.
53. Монопольний похідний попит.
54. Похідний попит та принцип оплати факторів виробництва.
55. Попит на працю за умов досконалої конкурентного ринку праці.
56. Пропозиція праці на досконало конкурентному ринку і ринкова ставка заробітної плати.
57. Монополістичний ринок праці.
58. Модель двосторонньої (дворічної) монополії на ринку праці.
59. Капітал як фактор виробництва. Попит та пропозиція капіталу.
60. Інвестиційні рішення підприємства; показники теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень.
61. Рівновага на ринку капіталу - формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.
62. Особливості формування пропозиції та попиту на землю. Рента.
63. Часткова та загальна рівновага, ефект зворотного зв'язку.
64. Зовнішні (позаринкові) ефекти, їх економічний зміст, необхідність та методи їх державного регулювання.
65. Суспільні блага і суспільний вибір.

66. Економічна роль держави у ринковій економіці.

5. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА»

Модуль 1. “ Теорія поведінки споживача ”.

План семінарського заняття з теми 1 “ПРЕДМЕТ І МЕТОД МІКРОЕКОНОМІКИ”

1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки.
2. Предмет, концептуальні основи та методологія мікроекономіки.
3. Мета, завдання і зміст мікроекономіки.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.119-121.
- Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С-Пб., 1994.- С.8-30, 82-90.
- Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.І. - М.: Республика, 1992. - С.20-23, 25-26, 57-59.
- Маршалл А. Принципы политической экономии. – М.: Прогресс, 1964. - Т.1.- С.69-84.
- Пезенти А. Очерки политической экономии капитализма. - М.: Прогресс, 1976.- Т.2.-С. 343-344.
- Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. - С.11-26.
- Рыночная экономика Т. І. Теория рыночной экономики, Ч. І. Микроэкономика / В.Ф. Максимова. - М.: Соминтекст, 1992. - С. 17-24, 33-34.
- Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. - С. 9-13, 20-25.
- Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. - М.: Финансы и статистика, 1992. - Т.І. - С. 31-18.
- Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.3-7.

Реферати

1. Суть поняття «ринкова економіка».
1. Методологія мікроекономіки: теорія та моделі.

План

семінарського заняття з теми 2
“ТЕОРІЯ ГРАНИЧНОЇ КОРИСНОСТІ ТА
ПОВЕДІНКА СПОЖИВАЧА”

1. Корисність в економічній теорії і проблема її виміру.
1. Закон спадної граничної корисності блага.
1. Рівновага споживача з кардиналістських позицій.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.122-142.
- Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С.-Пб., 1994.- С. 104-109.
- Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.І. – М.: Республика, 1992. - С. 61-75, Т 2. - С. 30-36.
- Маршалл А. Принципы политической экономии. – М.: Прогресс, 1984. - Т.І. – С. 191-207.
- Пезенти А. Очерки политической экономии капитализма. - М.: Прогресс, 1976. -Т.2. - С. 345-359, 397-398.
- Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. – М.: Экономика, Дело. 1992. – С. 92-98.
- Рыночная экономика Т. І. Теория рыночной экономики. Ч. І. Микроэкономика / В.Ф. Максимова. – М.: Соминтекс, 1992. - С. 65-71.
- Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. – С. 96-103.
- Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. - М.: Финансы и статистика, 1992. - Т І. - С . 140-150, 158-165.
- Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.17- 20.

Реферат

Корисність товару і її максимізація з кардиналістських позицій.

План

семінарського заняття з теми 3
“ОРДИНАЛІСТСЬКА ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА”

1. Вибір споживача з ординалістських позицій.
2. Криві байдужості, їх властивості.
3. Бюджетна лінія.
4. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. –

Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.122-142.

Долан Э.Дж, Линдсей Д. Микроэкономика - С-Пб., 1994.- С. 120-128.

Пезенти А. Очерки политической экономии капитализма. - М.: Прогресс. - Т.2.-

С. 399-423.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. -

С. 65-80, 83-86.

Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. - М.: Республика, 1992. - С. 35.-43.

Рыночная экономика Т. I. Теория рыночной экономики. Ч. I. Микроэкономика / В.Ф.Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. - С. 71-78.

Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. - С. 98-105.

Хайман Д. Современная микроэкономика; анализ и применение. - М.: Финансы и статистика, 1992. - Т.I. - С. 59-87.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.21- 24.

Реферати

1.Корисність товару і попит: ординалістський підхід.

1.Аналіз кривих байдужості і їх практичне застосування.

План

семінарського заняття з теми 4

“АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА”

1.Реакція споживача на зміну його доходу.

2.Реакція споживача на зміну цін товарів.

3.Ефект заміщення та ефект доходу.

4.Прийняття рішень в ситуаціях з ризиком.

Література

Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.122-142.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С-Пб., 1994. - С. 109-113.

Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. - М.: Республика, 1992. - С. 30, 39-40.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. - С. 80-82, 100-113, 126-146.

Рыночная экономика I. Теория рыночной экономики. Ч. I. Микроэкономика / В.Ф.Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. - С. 78-83.

Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. – С. 112-118.

Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. – М.: Финансы и статистика, 1992. - Т I. - С.101-116.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.24- 25.

Реферати

1. Вибір споживача в умовах невизначеності.
1. Модель споживчого вибору та її використання в комерційній діяльності.
1. Особливості попиту на блага нижчого порядку.

Модуль 2. “ Основи теорії поведінки підприємства-товаровиробника ”.

План

семінарського заняття з теми 5 “ПОПИТ, ПРОПОЗИЦІЯ, ЇХ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ”

1. Попит і закон попиту.
2. Пропозиція і закон пропозиції.
3. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.
4. Еластичність попиту і пропозиції.

Література

Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006. - С.214 – 231.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика – С-Пб., 1994. - С.32-50, 60-71.
Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика Т.І. - М.: Республика, 1992. - С. 12.-28.

Республика, 1992. - С. 12.-28.

Пезенти А. Очерки политической экономии капитализма. - М.: Прогресс, 1976. -Т.2. - С. 360-391, 453-465.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. – С. 27-64, 113-120.

Рыночная экономика Т. I. Теория рыночной экономики. Ч. I. Микроэкономика / В.Ф Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. – С. 35-65.

Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. – С. 40-56, 75-95.

Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. – М.: Финансы и статистика, 1992. - Т.I. - С. 21-43, 140-150, 158-165.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.8-16.

Реферати

1. Аналіз попиту і пропозиції та його використання в бізнесі.

1. Концепція цінової еластичності попиту і пропозиції.

План

семінарського заняття з теми 6

“МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА”

1. Підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система.

2. Параметри підприємства як мікроекономічної моделі.

Література

Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.143-149.

Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. - М.: Республика, 1992. - С. 46-50.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С–Пб., 1994.- С. 138-142.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. – С. 157-160.

Рыночная экономика. Т. I. Теория рыночной экономики. Ч. I. Микроэкономика / В.Ф Максимова. - М.: Соминтекс. - С. 84-86, 90-94.

Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. – С. 121-127, 136-141.

Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. - М.: Финансы и статистика, 1992. - Т. I. - С . 197-200, 207-216, 318-326.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.41- 45.

Реферат

Фактор часу і періоди у функціонуванні підприємства.

План
семінарського заняття з теми 7
“ВАРІАЦІЇ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА ТА ОПТИМУМ
ТОВАРОВИРОБНИКА”

1. Частинна варіація факторів виробництва.
2. Ізоквантна варіація факторів виробництва.
3. Оптимум виробника.
4. Лінія росту та віддача від масштабу.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.149-157.
- Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С.-Пб., 1994. - С. 32-50, 60-71.
- Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. – С. 160-164, 175-187, 201-205.
- Рыночная экономика. Т. I. Теория рыночной экономики. Ч. I. Микроэкономика / В.Ф. Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. - С. 103-108.
- Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. – М.: Дело, 1993. – С. 283-285.
- Хайман Д. Современная микроэкономика; анализ и применение. – М.: Финансы и статистика, 1992. - Т.І. - С . 201-206, 216-229.
- Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.45-52.

Реферати

1. Рівновага виробника: технологічний та економічний вибір.

1. Ефект від масштабу виробництва та його відображення в характері виробничої функції.

Модуль 3. “Теорія ринкових структур: взаємодія виробників і споживачів”.

План семінарського заняття з теми 8 “ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА”

1. Витрати і результати виробництва за короткостроковий період.
2. Витрати і результати в довгостроковому періоді.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.157-167.
- Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006. - С.303 – 306.
- Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С -Пб., 1994. - С. 130-137, 142-150.
- Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.1. – С. 61-75. Т.2. - М.: Республика, 1992. – С. 45-46, 50-64.
- Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. - С .189-218.
- Рыночная экономика. Т.1. Теория рыночной экономики. Ч. I. Микроэкономика / В.Ф. Максимова - М.: Соминтекс, 1992. - С. 86-91, 94-103.
- Самуэльсон П. Экономика, Т. 2. - М.: МГП “Алгон”. ВНИИСИ, 1992. - С. 41-59.
- Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. – С. 141-152.
- Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение - М.: Финансы и статистика, 1992.- Т.1. - С . 236-239, 249-256, 260-269.
- Хейне П. Экономический образ мышления. - М.: Новости, 1991. – Гл.5. – С.135-169.
- Конспект лекцій з мікроекономіки / Під ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.26-40.

Реферат

Порівняльна характеристика різноманітних підходів до витрат виробництва.

ПЛАН

семінарського заняття з теми 9 “РИНОК ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ”

1. Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики.
2. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді.
3. Ринок досконалої конкуренції в довгостроковому періоді.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.169-209.
- Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика - С -Пб., 1994.- С. 160-187.
- Рыночная экономика. Т.1. Теория рыночной экономики. Ч. 1. Микроэкономика / В.Ф Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. – С. 65-91, 109-120.
- Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. - М.: Республика, 1992. – С. 164-192.
- Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело. 1992. – С. 217-264, 273-176.
- Фишер С. Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. – С. 155-172.
- Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. - М.: Финансы и статистика, 1992. - Т.1. - С . 280-300, 329-342.
- Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.53-62.

Реферат

Максимізація прибутку на досконало конкурентному ринку.

План

семінарського заняття з теми 10 “МОНОПОЛЬНИЙ РИНОК”

1. Модель “чистої монополії” та її характеристики.
1. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах.
1. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.169-209.
- Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С.-Пб., 1994.- С. 190-210.
- Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. - М.: Республика, 1992. - С. 92-111.
- Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело. 1992. - С. 291-302, 305-306, 312-336.
- Рыночная экономика Т.1. Теория рыночной экономики. Ч. I.

Микроэкономика / В.Ф. Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. - С. 121-129.
Самуэльсон П. Экономика, Т.2. - М.:МПП "Алгон". ВНИИСИ, 1992. –
С. 112-129.

Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. - М.:
Финансы и статистика, 1993. - Т.2. – С. 3-39, 329-342.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. –
Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.63-68.

Реферати

1. Політика держави відносно природної монополії.
1. Цінова дискримінація і її вплив на формування рівноважної ціни.

Модуль 4. “ Ринки факторів виробництва ”.

План семінарського заняття з теми 11

“ОЛІГОПОЛІЯ ТА МОНОПОЛІСТИЧНА КОНКУРЕНЦІЯ”

1. Основні ознаки олігополії.
2. Особливості організації олігополістичного ринку.
3. Ефективність олігополії.
4. Ознаки і поширення монополістичної конкуренції.
5. Ринкова поведінка монополістичного конкурента.
6. Ефективність монополістичної конкуренції.

Література

Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. –
Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.169-209.
Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.:

Знання, 2006. - С.245 – 252.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика – С.-Пб., 1994.- С. 212-226, 2:9-234. Рыночная экономика. Т.1. Теория рыночной экономики. Ч.1.

Микроэкономика / В.Ф. Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. – С. ІЗІ- 135.

Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. – М.: Республика. 1992. - С. 124-141.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело. 1992. – С. 302-305, 306-307, 308-312, 345-361.

Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции. - М.: Прогресс, 1959.

Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. – М.: Дело, 1993. – С. 211-224.

Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. – М.: Финансы и статистика, 1993. - Т.2. – С. 60-80.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.68-76.

Реферати

1. Нецінова конкуренція в національній економіці України.

1. Порівняльна характеристика ринкових структур.

План

семінарського заняття з теми 12

“РИНОК ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА”

Частина перша

1. Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку продукту.

1. Монопольний похідний попит.

1. Похідний попит та принцип оплати факторів.

1. Попит на працю за умови досконало конкурентного ринку ресурсів.

1. Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку.

1. Ринок праці з недосконалою конкуренцією.

Література

Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.210-231.

Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006. - С.355-374, 380-382.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С.-Пб., 1994. - С. 236-246.

Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. - М.: Республика, 1992. - С. 142-153.

Маршалл А. Принципы рыночной экономики. - М.: Прогресс, 1984. - Кн.IV. - Гл. I-б.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. - С. 363-376.

Самуэльсон П. Экономика, Т.2. - М.: МГП "Алгон" ВНИИСИ, 1992. - С. 130-237.

Рыночная экономика. Т.1 Теория рыночной экономики. Ч. I. Микроэкономика / В.Ф. Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. - С. 136-141.

Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. - С.272-282.

Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. - М.: Финансы и статистика, 1992. - Т.1. - С. 132-133; Т.2.- С. 127-138; 203-218.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під ред. Фаїзової О.Л. - Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. - С.77-89.

Реферати

1. Взаємозв'язок ринку товарів і ринку факторів виробництва.

1. Ринок праці і формування ставок оплати праці в Україні.

План

семінарського заняття з теми 12

“РИНОК ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА”

Частина друга

1. Капітал як фактор виробництва.
2. Попит та пропозиція капіталу. Вибір у часі.
3. Вступ до аналізу інвестиційних рішень.
4. Ринок землі.

Література

Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. - Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. - С.210-231.

Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2006. - С.333-335.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С.-Пб., 1994.- С. 260-270.

Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. - М.: Республика, 1992. - С. 176-188.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. - С. 382-384, 399-416.

Самуэльсон П. Экономика, Т.2. - М.: МГП "Алгон" ВНИИСИ, 1992. - С. 130-237.

Рыночная экономика Т.1. Теория рыночной экономики Ч.1. Микроэкономика / В.Ф. Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. - С. 141-152.

Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Г. Экономика – М.: Дело, 1993. – С. 319-321, 322-341.

Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. – М.: Финансы

и статистика, 1992. - Т.1. – С. 158-163, 203-222, 226-229.

Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.90-99.

Реферати

1. Капітал – як фактор виробництва довготривалого користування.

1. Обґрунтування доцільності інвестиційних рішень підприємства.

Модуль 5. “ Рівновага та ефективність ринкової системи ”.

План

семінарського заняття з теми 13

“ЗАГАЛЬНА РИНКОВА РІВНОВАГА ТА ЕКОНОМІКА ДОБРОБУТУ”

1. Поняття ринкової рівноваги, її аналіз.
2. Рівновага в економіці обміну.
3. Ефективність у виробничій сфері.
4. Загальна рівновага та економіка добробуту.

Література

Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.232-246.

Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика Т.2. - М.: Республика, 1992. - С.189-198.

Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. – С. 417-455.

Пигу А. Экономическая теория благосостояния. - М.: Прогресс, 1985.

Самуэльсон П. Экономика. Т.2. – М.: МГП “Алгон” ВНИИСИ, 1992. – С. 130-237.

Рыночная экономика. Т.1. Теория рыночной экономики. Ч.1.

- Микроэкономика / В.Ф Максимова. - М.: Соминтекс, 1992. – С. 338-247.
- Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. - С. 186-189.
- Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. – М.: Финансы и статистика, 1993. - Т.2. – С. 92-93, 236-256.
- Конспект лекцій з мікроекономіки / Під. ред. Фаїзової О.Л. – Дніпропетровськ: «Центр економічної освіти», 2001. – С.100-108.

Реферати

1. Часткова і загальна рівновага ринкової економічної системи.
1. Проблема оптимальності і загальна ринкова рівновага.

План

семінарського заняття з теми 14 “ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА ”

1. Позаринкові (зовнішні) ефекти, їх економічний зміст.
2. Суспільні блага і суспільний вибір.
3. Економічна роль держави у ринковій економіці.

Література

- Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2005. – С.247-259.
- Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.2. – М.: Республика, 1992. – С. 200-237.
- Пезенти А. Очерки политической экономии капитализма. - М.: Прогресс, 1976. – Т.2. – С. 197.
- Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. - М.: Экономика, Дело, 1992. – С. 488-510.
- Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. - М.: Дело, 1993. – С. 176-189, 236-242, 252-268.
- Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. - М.: Финансы и статистика, 1993. - Т.2. - С. 108-124, 268-294, 299-319.

Реферати

1. Теорія суспільного вибору.

1. Проблеми адаптації до національних умов.

6. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА»

Тема 1.

1. Економічна модель не є:

- а) ідеальним типом економіки або політики;
- б) інструментом для економічних прогнозів;
- в) комплексом економічних принципів;
- г) поясненням, як функціонує економіка та її окремі сектори.

2. Що з перерахованого нижче вивчає мікроекономіка :

- а) виробництво в масштабі усієї економіки;
- б) чисельність зайнятих у господарстві;
- в) загальний рівень цін;
- г) виробництво молока та динаміку його ціни.

3. Який з етапів побудови моделі є першочерговим:

- а) пізнання мотивів поведінки суб'єктів;
- б) кількісний виклад взаємозв'язків;
- в) збір та обробка фактів;
- г) пізнання взаємодії суб'єктів.

4. Основним мотивом поведінки економічних суб'єктів є:

- а) максимізація вигоди;
- б) мінімізація ризику;
- в) допомога ближньому;
- г) виробництво споживчих товарів.

5. Загальний рівень цін та безробіття вивчається у курсі:

- а) мікроекономіки;
- б) менеджменту;
- в) макроекономіки;
- г) міжнародних фінансів.

Тема 2.

1. Продукт має корисність, якщо він:

- а) потребує зростаючої кількості ресурсів для виробництва;
- б) відображає закон попиту;
- в) здатний задовольнити яку-небудь потребу споживача;
- г) є доступним за ціною для споживача.

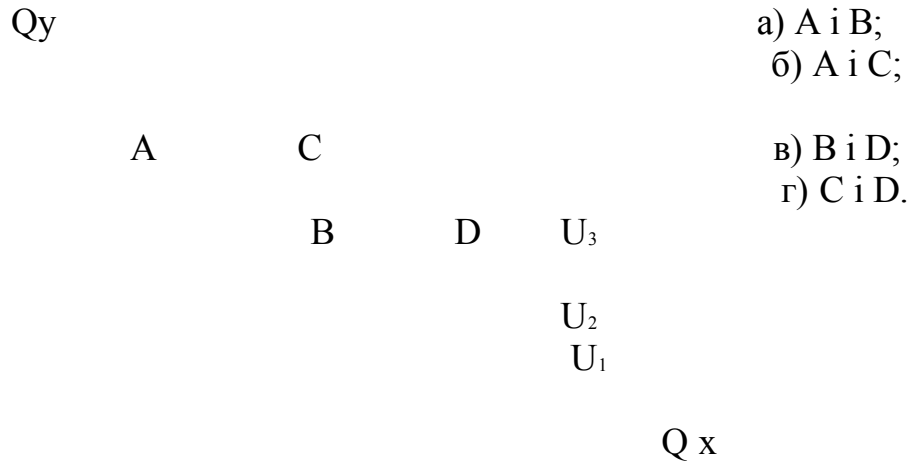
2. Гранична корисність визначається як:

- а) приріст загальної корисності при зростанні обсягу споживання блага на одиницю;
- б) відношення загальної корисності до обсягу споживання;
- в) сума загального попиту на благо;

г) корисність, від якої споживач відмовляється заради одержання додаткової одиниці іншого товару.

3. Які з наборів товарів є рівноцінними з точки зору їх корисності для споживача:

4. Серед наведених тверджень знайдіть невірну відповідь:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає різну комбінацію двох товарів;
- б) кожна точка на лінії бюджетних обмежень означає різну комбінацію товарів;
- в) всі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення потреб;
- г) всі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень доходу.

5. Який з наступних переліків зміни значень загальної корисності під впливом збільшення обсягу продукції на одиницю ілюструє дію закону спадаючої граничної корисності:

- а) 400; 500; 600; 700;
- б) 200; 250; 270; 280;
- в) 200; 400; 700; 1 000;
- г) 150; 350; 450; 600.

6. Ціна товару одиниці X складає 1,5 грн. а товару Y – 1 грн. Якщо споживач оцінює граничну корисність товару Y в 30 умовних балів, то при якій граничній корисності товару X він максимізує корисність набору з цих двох товарів:

- а) 45 балів;
- б) 30 балів;
- в) 20 балів;
- г) 15 балів.

Тема 3.

1. Крива “доход-споживання” показує:

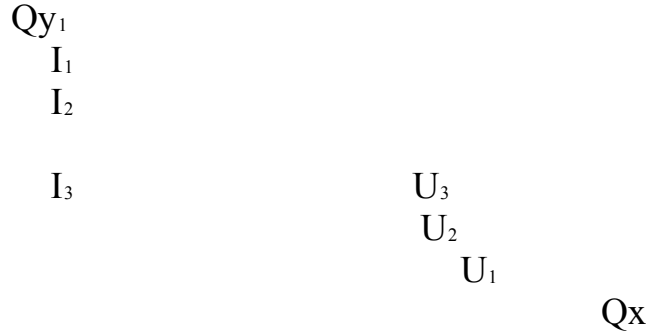
- а) незалежність споживання товарів від доходу;
- б) залежність споживання товарів від цін;
- в) комбінації товарів, що приносять споживачу певний ступень задоволення;

г) усі точки рівноваги споживача відповідно до зростання його доходу.

2. При заданих цінах частка сімейного бюджету на продукти харчування має тенденцію до:

- а) збільшення по мірі зростання доходу;
- б) зменшення по мірі зростання доходу;
- в) зменшення по мірі зменшення доходу.
- г) вірна відповідь відсутня.

3.Що показано на графіку:

- а) криву Енгеля;
- б) криву “ціна-споживання”;
- в) криву “доход-споживання”;
- г) парадокс Гіффена.

4. Споживач визнає товар неякісним коли:

- а) споживання товару не залежить від доходу;
- б) споживання товару зменшується по мірі зростання доходу;
- в) споживання товару збільшується по мірі зростання доходу;
- г) споживання товару не залежить ні від доходу, ні від ціни.

5. Якщо споживання неякісних товарів має тенденцію зростати по мірі збільшення доходу, то це:

- а) закон Енгеля;
- б) ефект заміщення;
- в) парадокс Гіффена;
- г) ефект доходу.

6. Якщо для товару А величина попиту зростає разом з ціною, то товар А є:

- а) товаром Гіффена;
- б) звичайним товаром;
- в) малоцінним товаром;
- г) вірно п. а і б.

Тема 4.

1. Які з наведених факторів впливають на зміну величини попиту на продукт В ?

- а) зміна ціни товару-замінника;
- б) зміна ціни товару В;
- в) зростання доходів споживача;
- г) зміна смаків споживача.

2. Якщо ціна товару зростає, то крива попиту на товар-замінник:

- а) зміщується ліворуч;
- б) зміщується праворуч;
- в) знижується;
- г) залишається незмінною.

3. Які з наведених факторів спричиняють зміщення кривої попиту на товар А ліворуч:

- а) зростання населення;
- б) зростання грошових доходів;
- в) зниження ціни товару-субституту В;

г) зростання ціни товару-субституту В.

Тема 5.

1. Якщо еластичність попиту на товар становить 2,5 і ціна знижується від 2 грн. до 1,8 грн., то:

- а) обсяг попиту підвищився на 2,5 відсотка;
- б) обсяг попиту знизився на 2,5 відсотка;
- в) обсяг попиту підвищився на 25 відсотків;
- г) вірна відповідь відсутня.

2. Коефіцієнт цінової еластичності попиту показує:

- а) реакцію покупця на зміну ціни;
- б) ступінь зміщення кривої попиту внаслідок зміни доходів;
- в) нахил кривої попиту;
- г) як бізнесмени можуть повертати свої фіксовані витрати.

3. Ціна товару X знизилась від 100 до 90 грн., завдяки чому обсяг попиту виріс з 50 до 90 шт. Ми можемо зробити висновок, що попит на товар X:

- а) знизився;
- б) нееластичний;
- в) має одиничну еластичність;
- г) еластичний.

4. Попит на товар можна назвати нееластичним, якщо:

- а) коефіцієнт еластичності менший за одиницю;
- б) коефіцієнт еластичності більший за одиницю;
- в) зниження ціни супроводжується зниженням обсягу попиту;
- г) зниження ціни супроводжується підвищенням обсягу попиту.

5. На цінову еластичність попиту не впливає:

- а) наявність товару-субституту;
- б) час пристосування до цінових змін;
- в) ціни на інші товари;
- г) доля споживацького бюджету, що витрачається на даний товар.

Тема 6.

1. Який з наведених малюнків відображає ізокванти виробничої функції?

L

L

L

L

K

K

K

K

а)

б)

в)

г)

2. Гранична норма технологічного заміщення працею капіталу має вигляд:

а) $MRTS_{LK} = MP_L / MP_K$;

б) $-? K MP_K = ? L MP_L$;

в) $MRTS_{LK} = MP_L / L$;

г) $MRTS_{LK} = -? K / L$.

3. Середній продукт змінного фактора – це:

а) загальний обсяг випуску продукції, який відповідає певній кількості змінного фактора за умови незмінності усіх інших факторів;

б) відношення сукупного продукту змінного фактора до кількості цього фактора, що зайнята у виробництві;

в) збільшення сукупного продукту змінного фактора по відношенню до збільшення змінного фактору на одну одиницю;

г) відношення граничного продукту до кількості змінного фактора, що зайнята у виробництві.

4. Крива, що показує усі можливі варіанти комбінації факторів виробництва, використання яких призводить до однакового випуску продукції:

а) ізокванта;

в) ізокоста;

б) лінія зростання;

г) постійний ефект масштабу виробництва.

Тема 7.

1. Юрій відкрив лоток з продажу фризера морозива. Які з наведених витрат не слід включати до зовнішніх (явних) витрат?

а) заробітну плату найманого продавця;

б) вартість цукру та сиропу;

в) орендну плату за фрезер;

г) доход Юрія як менеджера цього виробництва.

2. Ізокоста поєднує точки:

а) рівних витрат;

в) однакового випуску продукції;

б) стійкої рівноваги виробника;

г) рівноваги попиту і пропозиції.

3. Економічний прибуток:

а) буде менший за бухгалтерський прибуток;

б) буде більший за бухгалтерський прибуток;

в) дорівнюватиме бухгалтерському прибутку;

г) будь-яке з наведеного залежно від ситуації.

4. У точці мінімуму середніх витрат граничні витрати повинні бути:

а) більшими за середні;

в) меншими за середні;

б) дорівнювати середнім витратам;

г) мінімальними.

Тема 8.

1. Сума збитків підприємства, яке закривається в короткотерміновому періоді в умовах досконалої конкуренції:

а) дорівнює сукупним змінним витратам;

б) дорівнює нулю;

в) дорівнює сукупним фіксованим витратам;

г) не може бути визначена.

2. Крива пропозиції досконало конкурентної фірми в короткотерміновому періоді є:

а) частина кривої середніх змінних витрат, що лежить над кривою граничних витрат;

б) крива граничних витрат, що лежить вище кривої середніх змінних витрат;

в) частина кривої граничних витрат, що лежить вище кривої середніх сукупних витрат;

г) крива граничних витрат.

3. Якщо підприємство в умовах досконалої конкуренції максимізує прибуток, то:

а) прибуток на одиницю продукції може бути максимальний, але не обов'язково;

б) прибуток на одиницю продукції максимальний;

в) прибуток на одиницю продукції мінімальний;

г) існує надлишок ресурсів для виробництва продукції.

4. Якщо при обсязі виробництва, що задовольняє умову $MP = MC$, сукупний дохід менший від сукупних змінних витрат, підприємство в умовах досконалої конкуренції має:

а) закрити виробництво;

б) виробляти продукцію, але нести збитки;

в) виробляти продукцію та мати прибуток або не мати прибутку;

г) збільшувати обсяг виробництва.

Тема 9.

1. У моделі монополії вважається, що:

а) продавці і покупці сприймають ціни як задані;

б) проникнення на ринок нових фірм не обмежене;

в) у покупців обмежений вибір;

г) виробляється стандартизована продукція.

2. Цінова дискримінація – це:

а) продаж за різними цінами однієї і тієї ж продукції різним покупцям;

б) дискримінація в оплаті праці робітників;

в) підвищення ціни на товар більш високої якості;

г) експлуатація за рахунок встановлення більш високих цін на споживчі товари.

3. Бар'єром для вступу у галузь можуть бути:

а) патенти і ліцензії;

б) більш низькі витрати крупного виробництва;

в) законодавче оформлення виключних прав;

г) все перераховане вірно.

4. На відміну від конкурентної фірми монополіст:

а) може призначати будь-яку ціну на товар;

б) максимізує прибуток при умові $MP = MC$;

в) може виробити будь-який обсяг продукції і продати її за будь-яку ціну;

г) при даній кривій попиту може вибирати комбінацію ціни і обсягу

випуску, яка дає максимум прибутку.

5. У довготерміновому періоді рівновага на монополічному ринку означає, що товари продаються за цінами, які:

- а) дорівнюють граничним витратам;
- б) дорівнюють граничному доходу;
- в) перевищують граничні витрати;
- г) дорівнюють середнім витратам.

Тема 10.

1. Монополістична конкуренція характеризується тим, що:

- а) фірми можуть абсолютно вільно входити на ринок і виходити з нього;
- б) на ринку діє невелика кількість фірм;
- в) фірми, що діють на цьому ринку, випускають диференційовану продукцію;
- г) фірми знаходяться у взаємозалежності між собою.

2. Якщо монополія в галузі замінюється на монополістичну конкуренцію, то від цього:

- а) виграють продавці;
- б) виграють покупці;
- в) ніхто не виграє;
- г) виграють і продавці і покупці.

3. Ринки досконалої і монополістичної конкуренції схожі тим, що:

- а) випускаються однорідні товари;
- б) ціна перевищує граничні витрати;
- в) відсутні бар'єри для вступу конкурентів у галузь;
- г) вірна відповідь відсутня.

4. Довготермінова рівновага на ринку монополістичної конкуренції означає, що:

- а) ринкові ціни дорівнюють мінімальним значенням довготермінових середніх витрат;
- б) ціни дорівнюють граничним витратам;
- в) фірми не отримують економічного прибутку;
- г) всі наявні виробничі потужності задіяні.

5. Монополістична конкуренція досить ефективна і вигідна споживачам тому, що:

- а) диференціація продукту призводить до кращої реалізації найвибагливіших смаків споживачів;
- б) фірми виробляють ефективний, з точки зору ринку, обсяг продукції;
- в) досягається ефективно, з точки зору суспільства, використання ресурсів;
- г) все наведене вірно.

Тема 11.

1. Що з перерахованого нижче спонукає підприємства домовитись про обмеження випуску з метою підвищення ціни?

- а) зниження рівня процентних ставок;
- б) зменшення виграшу від шахрайства;
- в) збільшення штрафів за шахрайство;
- г) менша вірогідність бути відкритим.

2. Картель може встановити повну монополію на ринку з відкритою інформацією, можливістю укладання угод довіри та вільним входом:

- а) і в короткотерміновому, і в довготерміновому періоді;
- б) у короткотерміновому, але не в довготерміновому періоді;
- в) у довготерміновому, але не у короткотерміновому періоді;
- г) тільки за умов дуополії Бертрана, а не Курно.

3. Якщо фірма знизить ціну, то конкуренти її підтримають, а якщо фірма підвищить ціну – ніхто не буде наслідувати такий приклад. Мова йде про:

- а) цінову війну;
- б) ламану криву попиту;
- в) цінове лідерство;
- г) високу цінову конкуренцію.

4. Принцип “витрати плюс” описується формулою:

- а) $AVC + AFC$; б) $AFC(1 + r)$; в) $AVC(1 + r)$; г) $ATC + AVC(1 + r)$.

5. “Ламана” крива попиту для олігополіста обов’язково передбачає:

- а) розрив кривої MR ;
- б) розрив кривої MC ;
- в) що ціна товару не повинна бути вище MR ;
- г) що поведінка фірм не оптимальна.

6. Фірма є олігополістом, якщо:

- а) встановлює ціну на рівні MC ;
- б) йде за ціною лідера;
- в) встановлює ціну на рівні AVC ;
- г) встановлює ціну, виходячи з кривої попиту.

Тема 12.

1. Граничний продукт фактора виробництва у грошовому вираженні дорівнює:

- а) ціні останньої одиниці продукту;
- б) зміні загального розміру виручки при використанні додаткової одиниці фактора виробництва;
- в) обсягу виробництва при використанні додаткової одиниці виробничого фактора;
- г) зміні ціни на продукцію, вироблену за допомогою даного виробничого фактора.

2. Коли конкурентна фірма досягає рівня виробництва, за якого грошовий вираз граничного продукту кожного ресурсу дорівнює ціні

цього ресурсу, то вона:

- а) виробляє продукт при мінімальних витратах, але не обов'язково одержує максимальний прибуток;
- б) одержує максимальний прибуток, але не обов'язково виробляє продукцію при мінімальних витратах;
- в) одержує максимальний прибуток при мінімальних витратах виробництва;
- г) не обов'язково одержує максимальний прибуток.

3. Якщо у виробництві продукту використовується праця (L) і капітал (K), $MP_L=2$; $MP_K=5$; $P_L=1$ грн.; $P_K=20$ грн.; $MR=3$ грн. Щоб отримати максимальний прибуток фірма повинна використовувати:

- а) більше як праці, так і капіталу;
- б) менше як праці, так і капіталу;
- в) більше праці, але менше капіталу;
- г) незмінну кількість праці і капіталу.

4. Попит на ресурси залежить від:

- а) ціни продукту, який вироблено за допомогою даного ресурсу;
- б) ціни ресурсів-замінників;
- в) ціни даного ресурсу;
- г) все перераховане вірно.

5. Якщо конкурентна фірма максимізує прибуток, продаючи продукцію за ціною 2 грн. за одиницю і купує ресурс по ціні 10 грн., то грошове вираження граничного продукту ресурсу дорівнює:

- а) 2 грн.;
- б) 5 грн.;
- в) 10 грн.;
- г) 20 грн.

Тема 13.

1. Встановлена державою мінімальна заробітна плата – це:

- а) рекомендована нижня межа індивідуального доходу;
- б) розмір прожиткового мінімуму;
- в) нижня межа заробітної плати робітника будь-якого підприємства;
- г) вартість основних продуктів споживання за певний період часу.

1. Підприємницький дохід – це:

- а) різниця між загальною виручкою і економічними витратами;
- б) загальна сума доходу від реалізації продукції;
- в) різниця між зовнішніми і внутрішніми витратами;
- г) різниця між загальною виручкою і бухгалтерськими витратами.

1. До інвестицій у людський капітал не відносяться:

- а) витрати на освіту;
- б) витрати на охорону здоров'я;
- в) витрати на відрядження;
- г) витрати на підвищення кваліфікації.

Тема 14.

1. Норма позичкового процента – це:

- а) встановлений державою максимальний розмір плати за кредит;

- б) відношення позичкового процента до розміру позики;
- в) різниця між сумою грошей, яка повертається, і позиченою;
- г) різниця між номінальною і реальною позичковою ставкою.

2. Якщо процентна ставка знижується, то, за інших незмінних умов, споживач:

- а) зберігає менше;
- б) зберігає більше;
- в) все, назване вище, вірно залежно від переваг теперішнього та майбутнього споживання;
- г) збереження дорівнюють нулю.

3. Рентний дохід – це дохід, який:

- а) одержує власник будь-якого ресурсу;
- б) одержують продавці від продажу землі;
- в) виплачується за користування землею та іншими природними ресурсами;
- г) одержують від продажу землі та інших природних ресурсів.

4. Якщо процентна ставка збільшиться з 5% до 10%, то для одержання щорічного доходу в 1 000 грн. дисконтована вартість повинна:

- а) зменшитися на 5 000 грн.;
- б) зменшитися на 10 000 грн.;
- в) зрости на 5 000 грн.;
- г) зрости на 10 000 грн.

5. До факторів диференціації земельної ренти не відноситься:

- а) родючість землі;
- б) кваліфікація сільськогосподарських робітників;
- в) застосована технологія;
- г) місцезнаходження ділянок.

Тема 15.

1. Під час аналізу часткової рівноваги, якщо попит на цукор змінюється, економісти аналізують вплив цього фактора на:

- а) тільки ринок цукру;
- б) усі ринки, де цукор є товаром-замінником;
- в) усі ринки, де цукор є ресурсом для виробництва;
- г) усі ринки, де зміна ціни на цукор може призвести до зміщення кривих попиту або пропозиції.

2. Якщо дві особи мають криві байдужості між двома товарами, які є прямими лініями, та однакові граничні норми заміщення одного товару іншим, тоді крива контрактів між ними на діаграмі Еджворта:

- а) є діагональною лінією;
- б) є точкою усередині діаграми;
- в) збігається зі сторонами діаграми;
- г) є всією діаграмою.

3. Якщо два товари виробляються в умовах постійного ефекту

масштабу і обидва підприємства використовують усі ресурси в однакових пропорціях, крива виробничих потужностей між двома товарами:

- а) опукла до початку координат;
- б) угнута до початку координат;
- в) є прямою лінією;
- г) вигляд кривої не можна визначити, виходячи з наведеної інформації.

4. За поточного рівня виробництва ферма А може вирощувати додаткову тону рису з граничними витратами у 500 грн., а ферма В може вирощувати додаткову тону гречки з граничними витратами у 300 грн. Нехай на діаграмі кількість рису вимірюється по горизонталі, а гречки – по вертикалі. Припустивши, що всі ринки перебувають у загальній рівновазі, можна стверджувати, що гранична норма заміщення гречки рисом дорівнює:

- а) 3 : 5;
- б) 5 : 3;
- в) 1 : 3;
- г) 1 : 5.

5. Під час вільного обміну між двома споживачами остаточне положення на кривій контрактів залежить від їхніх: 1) купівельної спроможності; 2) стартових умов; 3) уподобань та переваг:

- а) тільки 2;
- б) тільки 3;
- в) тільки 2 та 3;
- г) 1, 2 та 3.